

УДК 81'243:304.44

Зеленська О.П.*

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК СКЛАДОВОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

За допомогою інформаційних технологій реалізується низка дидактичних принципів, таких як науковість, посиленість, наочність, свідомість, активність студентів і курсантів, індивідуальний підхід до навчання, доступність, поєднання методів, форм і засобів навчання, стійкість знань, навичок і вмінь. Переваги комп'ютерних технологій у навчанні іноземних мов дозволяють підвищити його ефективність, удосконалити формування комунікативної культури, іншомовної мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції курсантів, їх стимулювання до самостійного оволодіння іноземною мовою. Іноземна мова як одна зі складових культурологічної підготовки курсантів своєю чергою сприяє її удосконаленню.

Ключові слова: іноземна мова, комп'ютерні технології, мультимедіа, курсант, культурологічна підготовка.

Останні роки ХХ і початок ХХІ століття позначилися значними змінами в соціально-економічному розвитку України, зокрема і в її освітній сфері. Значно активізувалися міжнародні зв'язки нашої країни, посилювався її авторитет у світовому та європейському просторі, великого значення набувають міжкультурні зв'язки представників різних держав і їх прагнення до налагодження контактів та взаємодії, досягнення взаєморозуміння, взаємоповаги та взаємовигоди. Усе це стало передумовою для значних трансформаційних процесів, які відбуваються у вітчизняній освіті. Особливе місце належить змінам у галузі навчання іноземної мови. Іноземна мова все більше набуває статусу соціально-економічного і політичного механізму розуміння між різними представниками світової спільноти в різних сферах їх життєдіяльності [8, с. 24]. Своєю чергою розуміння того, що іноземною мовою необхідно володіти практично як на професійному, так і на побутовому рівнях, вимагає застосування поряд із традиційними підходами до її навчання використання сучасних технічних засобів і технологій, а також нових форм і методів навчання. Ми живемо в столітті інформаційної, комп'ютерної революції, що почалася в середині 80-х років і дотепер продовжує нарощувати темпи. Ось її основні віхи: поява персонального комп'ютера, винахід технології мультимедіа, упровадження в наше життя глобальної інформаційної комп'ютерної мережі Інтернет. Усі ці нововведення легко і непомітно ввійшли в життя: вони широко використовуються майже у всіх професійних сферах і в побуті [9]. Національна програма інформатизації України спрямована на вирішення зокрема таких основних завдань: повномасштабне входження України до глобального інформаційного простору; прискорення процесу розроблення та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у сфері державного управління, охорони здоров'я, культури, освіти, науки, охорони навколишнього природного середовища, бізнесу тощо; забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості та забезпечення неперервності навчання [7]. Інформаційні технології, як свідчать численні дослідження, сприяють підвищенню мотивації навчання іноземної мови, а також удосконаленню знань і, що є важливим у сучасних умовах, культури студентів і курсантів, а тому можуть ефективно використовуватися в навчальному процесі. Знання іноземної мови як однієї зі складових культурологічної підготовки курсантів ВНЗ системи МВС України створює значні можливості не тільки у долученні до світової культури, оволодінні загальнолюдськими цінностями, але й кращому пізнанні своєї рідної мови і національної культури. Адже іноземна мова – це не тільки засіб спілкування, отримання нової інформації, знайомства з іншими культурними

* © Зеленська О.П.*

світами, але й можливість глибшого розуміння складності та багатогранності рідної мови та національної культури, засіб розвитку пізнавальних здібностей, соціальних можливостей та культурних потреб особистості [4, с. 224]. Знання культури інших народів та іноземних мов відіграють вирішальну роль і впливають на іншомовну компетенцію студентів і курсантів.

Питання використання нових інформаційних технологій, комп'ютера, мультимедійних засобів, ресурсів глобальної мережі Інтернет, зокрема у навчанні іноземних мов стають сьогодні актуальними. Різні аспекти цих питань розглядають у своїх працях багато науковців (О. Бігич, Т. Голубєва, Е. Дмитрієва, В. Касянова, І. Коніна, Є. Косенко, С. Новиков, Є. Носенко, Є. Полат, Т. Поліпова, О. Репіна, І. Роберт, О. Руденко-Моргун, С. Фадєєв, Л. Цвєткова, Н. Шпехт, Є. Шукшина та інші). Проте сучасні технічні засоби надають широкі можливості реалізовувати процеси гуманізації та гуманітаризації у вищій школі, особистісно орієнтований підхід у навчанні, сприяють культурологічній підготовці студентів і курсантів, їх оволодінню іноземною мовою тощо, тому ця проблема вимагає свого подальшого дослідження і розвитку. За допомогою інформаційних технологій реалізується низка дидактичних принципів, таких як науковість, доступність, наочність, свідомість, активність студентів і курсантів, індивідуальний підхід до навчання, посиленість, поєднання методів, форм і засобів навчання, стійкість знань, навичок і вмінь.

Ураховуючи те, що іноземна мова спрямована на формування і розвиток комунікативної культури, мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції, розвиток культури усного та писемного мовлення, соціокультурний розвиток, навчання культури інших народів, розвиток самоосвітнього потенціалу курсантів з урахуванням сучасного багатомовного і полікультурного світу [3, с. 52, 53], важливо дослідити питання про можливість використання комп'ютерних технологій для навчання іноземної мови, яка є суттєвою складовою культурологічної підготовки курсантів ВНЗ системи МВС України.

Іноземна мова належить до групи навчальних предметів, де провідним компонентом змісту навчання є способи діяльності. Специфіка предмета полягає в тому, що необхідність в активній пізнавальній та мовленнєвій діяльності для кожного курсанта групи з урахуванням його можливостей і здібностей є тим абсолютним фактом, з яким доводиться рахуватися як при відборі адекватних цій специфіці методів, прийомів навчання, так і засобів навчання. Саме тому прагнення авторів навчальних комплексів, викладачів використовувати на занятті демонстраційні засоби (відеозаписи, картини, діафільми тощо) повинно бути чітко методично обґрунтовано. Такі засоби навчання вирішують завдання створення предмета для обговорення, але саме обговорення повинно будуватися з урахуванням зазначеної вище специфіки навчання.

За останнє десятиліття принципово змінилася номенклатура засобів навчання. Навчальні кінофільми, діафільми, грамплатівки більше не випускаються. Їм на зміну прийшли сучасні електронні засоби навчання – відеозаписи, аудіокасети, CD-ROM диски, інформаційно-освітні середовища типу Інтернет, що дозволяють активізувати діяльність курсантів у процесі навчання і творчості, накопичувати значні обсяги навчально-методичних матеріалів і робити їх легкодоступними, уможливити індивідуальну та колективну роботу курсантів, що можуть перебувати в різних місцях, та робити ефективнішою наочність навчального процесу, а заняття – цікавішими та насиченішими, посилювати мотивацію курсантів до навчання іноземних мов і удосконалювати їх культурологічну підготовку.

У наш час найбільшою популярністю в навчанні іноземних мов і в процесі культурологічної підготовки користуються аудіовізуальні засоби навчання. Сюди належать, як зазначає З. Нікітенко, відеозаписи, компакт-диски та комп'ютерні програми [6, с. 15]. Це технічні засоби навчання. Відеозаписи, як і компакт-диски, можуть бути демонстраційним або роздатковим засобом навчання залежно від способу їх застосування (на занятті для всієї групи або вдома для особистого користування).

На заняття з іноземної мови частіше використовуються відеозаписи, оскільки вони барвисті і мають цікавий демонстраційний характер.

Максимальна наближеність до життєвих реалій спричиняє інтерес у курсантів, а велика кількість повторів робить процес засвоєння матеріалу результативним. Відсутність надлишкової інформації дає можливість однозначної семантизації матеріалу, що робить процес навчання економічнішим, а це важливо в умовах немовного факультету, де кількість годин, що відводиться на навчання іноземної мови, обмежена.

Завданням дослідження є й активне використання мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов при культурологічній підготовці курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України. Мультимедійні технології дозволяють інтегрувати різні носії інформації – тексти, графічні зображення, звук, анімацію та відеофрагменти. Сучасні програми для навчання курсантів іноземної мови задовольняють вимоги комунікативного підходу до навчання іноземних мов у контексті культурологічної підготовки. Вони дозволяють моделювати умови комунікативної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних тренувальних вправах ситуативного характеру, тобто в будь-якій мовній ситуації, що є ситуацією реального спілкування. Реакція курсанта полягає в конкретній дії за допомогою інтерфейсу комп'ютера, цією дією може бути і мовне висловлювання.

Як показує досвід нашої дослідницької та викладацької діяльності, використання комп'ютерних програм сприяє швидкому формуванню мовленнєвих навичок. Спільне використання різних видів подання інформації дозволяє значно прискорити процес запам'ятовування, реалізується комплексний підхід до навчання іноземних мов – ми можемо одночасно навчати всіх видів мовленнєвої діяльності в їх взаємозв'язку.

Мультимедіа дозволяє інтегрувати країнознавчі аспекти в процес навчання і надає можливість повніше познайомитися з країнами, їх культурою і національними особливостями, що, без сумніву, розвиває культурологічну компетентність курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України.

У роботах В. Гури [2], А. Миролюбова [5] підтверджується, що використання комп'ютерів на заняттях посідає важливе місце в здійсненні індивідуального підходу. За допомогою комп'ютерних програм можна вивчати мову в індивідуальному темпі і послідовності, що дозволяє враховувати психологічні особливості кожного курсанта.

Ефективність навчання збільшується за рахунок того, що курсанти отримують інформацію в момент, коли вона їм потрібна, вони в будь-який час можуть повернутися і повторити раніше пройдене і попросити у комп'ютера підказку – так здійснюється зворотний зв'язок.

Мультимедіа дозволяє вирішувати принципово різні завдання в процесі вивчення іноземної мови: засвоєння певного обсягу теоретичної інформації про мову, що вивчається, та набуття умінь практичного володіння цією мовою в різних видах мовленнєвої діяльності (комунікативних умінь).

Очевидним стає факт, що мультимедійні компакт-диски (CD, DVD) дуже привабливі для цілей освіти завдяки своїй інтерактивності. Якщо їх методично грамотно використовувати, вони можуть стати основою мультимедійного інтерактивного електронного підручника. Такий підручник є досить ефективним, наприклад, під виконання домашніх завдань, самостійної діяльності курсантів з формування необхідних граматичних та лексичних навичок [1, с. 36-40].

Використання звукових і відеопрограм значно розширює можливості компакт-дисків. Формування і вдосконалення умінь аудіювання, читання також цілком вписується в дидактичні функції цього засобу навчання. Треба тільки розуміти, що це засіб для самостійної роботи курсантів у позааудиторний час.

Передбачається, що такі технології можуть реалізуватися на базі відеокомп'ютерного комплексу і спеціально розробленого для нього програмного забезпечення. Функціональне призначення комп'ютерного компонента такого

комплексу достатньо визначене. Він повинен забезпечувати формування так званих моторних навичок володіння мовою. У той же час, як показали наші спостереження, призначенням відеокomпоненту є:

- забезпечення наочної ситуативно драматичної основи засвоєння іншомовного матеріалу (моделююча функція);
- забезпечення мотивованого засвоєння іншомовного матеріалу (мотиваційна функція);
- демонстрація різних засобів вирішення комунікативного завдання залежно від змісту комунікативної ситуації (демонстраційна функція).

Кожен відеофрагмент використовується для вирішення конкретного лінгводидактичного завдання або комплексу завдань і може бути забезпечений детальним планом роботи. Реалізація цього плану зі зверненням у разі необхідності до довідкового і допоміжного дидактичного матеріалу може здійснюватися за допомогою персонального комп'ютера, який також дозволяє цілеспрямовано звертатися до певного фрагмента відеоматеріалу, безпосередньо пов'язаного з лінгводидактичним завданням, яке розв'язується в цей момент. Ці ж технології навчання можна також ефективно використовувати і з метою самонавчання.

Усе це є значною мірою актуальним, якщо орієнтуватися на рівень застосування цих технологій у вищих навчальних закладах. Але якщо взяти до уваги тенденції стрімкої комп'ютеризації всієї країни і комп'ютеризацію навчальних закладів, роль мультимедійних комп'ютерних програм у навчанні може бути набагато значнішою. Адже сама назва «мультимедійні» вже вказує на те, що в них використовуються компоненти всіх засобів, що застосовувалися до їх появи, а також багато іншого.

Комп'ютерні програми можуть використовуватися, як показує наш досвід, для навчання різних аспектів іноземної мови, починаючи з вивчення алфавіту. За їх допомогою можна навчати читання, правильної вимови і написання слів, аудіювання та говоріння, а також відпрацьовувати практично будь-який граматичний і лексичний матеріал. Є програми навчальної роботи з тлумачним словником і підручником з країнознавства. Ефективними є програми граматичних вправ і контрольних робіт з миттєвою перевіркою та оцінкою результатів. Є й програми, що забезпечують корегування слухо-вимовних навичок, оскільки дають можливість запису і відтворення власного голосу для порівняння зі зразками. Таким чином, до позитивних аспектів використання комп'ютерних програм можна віднести їх сприяння підвищенню свідомого ставлення та інтересу студентів і курсантів до навчання іноземної мови, розвиток у них логічного мислення та критичного ставлення до навчального матеріалу, вміння аналізувати та синтезувати інформацію, тобто сприяння зростанню ефективності навчального процесу, забезпечення оперативного зворотного зв'язку та контролю за діяльністю студентів і курсантів, а також можливість організувати самоконтроль за здійсненням того чи іншого виду діяльності, виконання різних видів навчальної роботи.

Деякі автори обережно підходять до ідеї ширшого використання комп'ютерних програм як засобу культурологічної підготовки курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України, вважаючи, що такі програми можуть мати лише допоміжну роль, часто і зовсім заперечують доцільність застосування комп'ютера на занятті, стверджуючи, що його можна використовувати тільки для самостійних занять у позааудиторний час. Не заперечуючи центральну роль викладача та підручника в організації процесу навчання, ми все ж вважаємо, що відхилення доцільності роботи з комп'ютером на занятті не витримує суворої критики. Немає сумнівів у тому, що залучення електронних матеріалів і для самостійної роботи курсантів, і як частини аудиторної роботи має сприятливі перспективи. Марно заперечувати, що комп'ютер виконує багато видів робіт і є набагато швидшим і точнішим за людину. Практично на кожному занятті робляться вправи або проводяться контрольні роботи, а для перевірки цього, безумовно, варто використовувати комп'ютер.

Отже, до засобів навчання як до самостійної категорії дидактики належать матеріальні засоби, носії навчальної інформації, призначені для досягнення цілей освіти; до інформаційно-освітнього середовища – інформаційні ресурси: Інтернет, засоби масової інформації, що містять корисну інформацію для розвитку культурологічної компетентності курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України при навчанні іноземних мов.

Таким чином, використання комп'ютерних технологій, зокрема мультимедіа, дозволяє не тільки підвищити ефективність процесу передачі та засвоєння знань, умінь і навичок, навчання іноземної мови і стимулювання курсантів до оволодіння нею, тобто підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови, не тільки розвивати вміння самостійно здобувати знання та приймати рішення, критично мислити, формувати іншомовну комунікативну та соціолінгвістичну компетенцію, але й сприяє завдяки цьому поглибленню культурологічної підготовки курсантів ВНЗ системи МВС України. Перспективними є також дослідження використання інформаційних технологій для організації самостійної роботи курсантів і використання інтернет-ресурсів у процесі навчання іноземної мови.

Література:

1. Бим И. А. Методологические проблемы обучения предметам языкового цикла / И. А. Бим // Советская педагогика. – 1989. – № 3. – С. 36-40.
2. Гура В. В. Культурологический подход как теоретико-методологическая основа гуманизации информационных технологий обучения : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Гура Валерий Васильевич. – Ростов-на-Дону, 1994. – 236 с.
3. Зеленська О. П. Полікультурна освіта і навчання рідної та іноземної мови у ВНЗ системи МВС України / О. П. Зеленська // Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації: матеріали міжнарод. наук.-пр. конфер. (Сімферополь-Ялта, 30 січня – 2 лютого 2013). – Сімферополь : КІБ, 2013. – С. 49-53.
4. Зеленська О. П. Значення лінгвокраїнознавчого опису правознавчих словосполучень, що містять власну назву, для формування соціокультурної компетенції / О. П. Зеленська // Функциональная лингвистика: сб. науч. работ / Крымский республ. ин-т последипл. педагог. образ.; науч. ред. А. Н. Рудяков. – Симферополь. – 2011. – № 2. – Т. 1. – С. 224-226.
5. Миролюбов А. А. Культуроведческая направленность в обучении иностранным языкам / А. А. Миролюбов // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 5. – С. 11-14.
6. Никитенко З. Н. Аутентичные песни как один из элементов национально-культурного компонента обучения иностранному языку на начальном этапе / З. Н. Никитенко, В. Ф. Аитов, В. М. Аитова // Иностранные языки в школе. – 1996. – № 4. – С. 14-16.
7. Про Національну програму інформатизації України. Закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Офіційний вісник України. – 26 березня 1998. – № 10. – С. 5-14.
8. Редько В. Концепція навчання другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах / В. Редько, Н. Басай // Іноземні мови в навчальних закладах. – К., 2005. – № 2. – С. 24-39.
9. Руденко-Моргун О. И. Компьютерные технологии как новая форма обучения РКИ / О. И. Руденко-Моргун // Традиции и новации в профессиональной деятельности преподавателя русского языка как иностранного. – М., 2002. – С. 303-311.

Зеленская Е.П.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ КУРСАНТОВ ВУЗОВ СИСТЕМЫ МВД УКРАИНЫ

При помощи информационных технологий реализуется ряд дидактических принципов, таких как научность, доступность, наглядность, сознательность, активность курсантов и студентов, индивидуальный подход к обучению, посильность, сочетание методов, форм и способов обучения, устойчивость знаний, навыков и умений. Преимущества компьютерных технологий в обучении иностранному языку позволяют повысить его эффективность,

усовершенствовать формирование коммуникативной культуры, иноязычной языковой, речевой и социокультурной компетенции курсантов, их стимулирование к самостоятельному овладению иностранным языком. Иностранный язык как одна из составляющих культурологической подготовки курсантов, в свою очередь, содействует ее усовершенствованию.

Ключевые слова: иностранный язык, компьютерные технологии, мультимедиа, курсант, культурологическая подготовка.

Zelens'ka O.P.

USING COMPUTER TECHNOLOGIES FOR TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE AS COMPONENT OF CULTUROLOGICAL TRAINING OF CADETS AT HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

A range of didactic principles such as scientific character, availability, use of visual methods, consciousness, activity of students and cadets, individual approach to training, feasibility, combination of methods, forms and means of training, stability of knowledge, habits and skills can be realized by means of information technologies. The advantages of computer technologies in teaching of a foreign language help to raise its efficiency, to improve forming of the communicative culture, foreign language, speech and sociocultural competence of cadets, their stimulation of independent mastering of foreign language. Foreign language as one of the components of culturological training of cadets in its turn makes it possible to improve it. Their knowledge of culture of other peoples and foreign languages plays a decisive role and influences the competence belonging to another language. Multimedia technologies help to integrate different means of information: a text, a graphic picture, a sound, an animation, and a fragment of a film. Modern programs which are used for teaching of a foreign language to cadets satisfy the demands of communicative approach to teaching of a foreign language in the context of culturological training. They make it possible to model the conditions of communicative activity, to realize them in various exercises of situational character. Multimedia also helps to integrate country-study aspects into the process of education and makes it possible to get acquainted with countries, their culture and national peculiarities deeper, thus developing of culturological competence of cadets is significant.

Key words: foreign language, computer technologies, multimedia, cadet, culturological training.

УДК 37.013.74: [37.016.33]

Zhernoklieiev I.V.*

THE DEMOCRATIC BASIS OF THE FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS TRAINING IN EUROPEAN NORDIC COUNTRIES

The article examines the educational experience of the process of future technology teachers training of European Nordic countries on democratic basis. That democratic component of such training defines the professional readiness of the teacher to work in accordance with European standards (to be convinced democrat, to be successful both as teacher and educator, integrating them into the whole process of education). In the article is considered a system of relations «teacher - student» in the educational systems of the Nordic countries on the idea of democracy and cooperative interaction with the caregiver pet. This approach allowed to change the concept of teacher training from an authoritarian «mentor» to the organizer all sorts of activities for the development lived through real «experience» of students, counselor assistant.

Key words: technological education, a teacher of technology, democracy, the learning process, professional readiness, an integrative approach.

The urgent task for the educational systems of European country is to ensure the accessibility of high quality education based on democratic values for all citizens during their life.

* © Zhernoklieiev I.V.*